

Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskava 2022–2024 täitmise aruanne

Sissejuhatus

Avatud valitsemise partnerlus (edaspidi AVP) on rahvusvaheline algatus hea riigivalitsemise edendamiseks maailmas. Avatud valitsemine tähendab avaliku võimu teostamise avatult, läbipaistvalt ja dialoogis kodanikega. Eesti liitus algatusega 2012. aastal. AVP tegevusi on seni ellu viidud kaheaastaste tegevuskavadega, millest „Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskava 2022–2024“ (edaspidi tegevuskava) oli kuues.

Tegevuskava toetab riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ strateegiliste sihtideni jõudmist. Vahetumalt on tegevuskava seotud sihiga „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“¹.

Tegevuskava koostati avaliku ideekorje ning ministeeriumite koostöös ning viidi ellu riigi ja vabaühenduste partnerluse kaudu. Eesti AVP tegevusi koordineerib avatud riigivalitsemise arengukomisjon (edaspidi ARVAK), kuhu kuuluvad ministeeriumite ja valitsusväliste organisatsioonide esindajad. Iga tegevuse vastutaja koordineeris koostööd kaasvastutajate ja partneritega, lähtudes avatud valitsemise põhimõtetest. Tegevuskava koostamist ja elluviimist koordineerib Riigikantselei.

Lõpparuanne on koostatud 21. veebruari 2025. a seisuga tegevuste eest vastutajate ülevaadete põhjal ehk tegu on enesehinnangulise aruandega. Tegevuskava elluviimist hindab ka AVP rahvusvaheline sõltumatu hindamismehhanism (IRM ehk *Independent Reporting Mechanism*), võttes arvesse nii aruannet kui tegevuste eest vastutajate ja kaasatud partnerite intervjuerimisel kogutud teavet.

Tegevuste elluviimist on aruandes hinnatud skaalal täidetud / suures osas täidetud / täidetud osaliselt / pole alustatud.

Eesti AVP tegevuskava 2022–2024 aruanne on eelnevalt kooskõlastatud avatud riigivalitsemise arengukomisjoniga.

---

¹ <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/aluspohimotted-ja-sihid#Riigivalitsemine>

Tegevuskava elluviimine

Tegevuskavas anti kaks lubadust, mille täitmiseks kavandati viis üksteist täiendavat tegevust. Tegevused said suures osas täidetud (tabel 1), kuigi mitme tegevuse puhul muutus kavandatud lähenemisviis elluviimise käigus ning mõne tegevuse etapi elluviimine osutus algselt plaanitust erinevaks või jäi alustamata. Täpsem ülevaade iga tegevuse ja nende etappide elluviimisest on esitatud allpool.

Tabel 1. Tegevuskava lubadused ja tegevuste elluviimine

Lubadus	Tegevus	Täitmine
1. Suurendame poliitikakujundamise koosloomelisust	Koosloome keskkonna arendamine	Täidetud osaliselt
	Avatud valitsemise eksperdirühm ja koosloome tööriistakasti täiendamine	Suures osas täidetud
	Arvamusrännaku meetodika katsetamine omaette aktiivsete sihtrühma kaasamisel	Täidetud
2. Suurendame poliitikakujundamise teadmispõhisust	Katsetamise raamistiku väljatöötamine ja esimeste katseprojektide elluviimine	Suures osas täidetud
	Andmepõhise otsustusprotsessi toetamine poliitikakujundamisel	Suures osas täidetud

Eesti valiti alates 1. oktoobrist 2022 üheks aastaks AVP kaaseesistujaks, mis andis võimaluse tutvustada Eestit maailmale avatud valitsemise eestkõnelejana. Juhtiva kaaseesistujana korraldas Eesti AVP tippkohtumise, mis toimus 6. ja 7. septembril 2023 Telliskivi Loomelinnakus. Tippkohtumisel osales ligi 2000 inimest (sh riigiteenistujad ja vabakonna esindajad) sadakonnast riigist. Olgugi, et AVP tippkohtumise korraldamine ei olnud osa Eesti tegevuskavast, võttis see tegevuskava koostamise perioodil märkimisväärse ajalise ressursi, mida korraldas kokku ligi 500 inimest, neist umbes 100 vabatahtlikud.

2022. aasta oktoobrist oli Eesti ka üheks aastaks AVP juhtiv kaasistuja, juhtides muuhulgas Open Government Partnership kui organisatsiooni strateegia koostamist perioodiks 2023–2028. Sügisel 2024 valiti Eesti teiseks perioodiks AVP juhtkomiteesse kuni oktoobrini 2027, mis pakub Eestile hea platvormi jagada oma häid kogemusi e-valitsemise, andmete avalikustamise, läbipaistvuse ja korruptsiooniennetuse, avaliku sektori innovatsiooni ning kodanikuaktiivsuse valdkondades.

Lubadus 1: suurendame poliitikakujundamise koosloomelisust

Tegevus 1.1. Koosloome keskkonna arendamine

Tegevuse lühikirjeldus	Riigi koosloome projektiga luuakse terviklik keskkond, mis hõlmab kogu eelnõu elutsükli, võimaldades samal platvormil koos õigust luua ja muudatusi hallata. Süsteem aitab kaasata avalikkust ja suurendab läbipaistvust ja ülevaadet riigi õigusloomest.
Vastutaja	Riigikantselei ning Justiits- ja Digiministeerium
Kaasvastutav(ad) asutus(ed)	-
Kaasvastutavad vabaühendused	Vabauhenduste Liit, Eesti Koostöö Kogu, E-riigi Akadeemia, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Korruptsioonivaba Eesti
Tegevuse kestus	august 2022 kuni juuni 2024

Mis oli tegevuse soovitud tulemus?

Koosloome keskkonna arenduse tulemusena valmib kaasaegne kasutajaliides avalikkusega konsulteerimiseks, mis vähendab nii huvirühmade kui eelnõu koostajate halduskoormust, on suurema kasutajamugavusega ja loob paremad eeldused osapoolte kaasamiseks. Lobistide ja huvirühmadega kohtumiste kajastamine eelnõu menetluskäigu juures suurendab õigusloome läbipaistvust.

Koosloome keskkonna arendamine on jätkutegevus, mis põhineb 2019. aastal loodud prototüübil. Alates 2022. aastast on ellu viidud arendusetappe, mis hõlmavad sisemist ja avalikku koostööringi, Euroopa Liidu asjade menetlust ning avalikku vaadet.

Keskkonna kasutamine avalikul konsultatsioonil osalemiseks ja arvamuse avaldamiseks

2024. aasta jaanuari seisuga on koosloome keskkond kasutuses Euroopa Liidu asjade menetluses faktilehe koostamisel. Ministeeriumide koosloome tõhustamiseks on piloteerimisel väljatöötamiskavatsuse ja muutmise seaduse eelnõu (sh seletuskiri) koostamine. lõpusirgel on keskkonna avaliku vaate arendamise riigihange (lepingu tähtaeg 31.12.2024). Avalik vaade tähendab, et kasutajatel tekib võimalus vaadata asutustes koostamisel olevaid eelnõusid ja seda, millises menetlusetapis need on, jälgida eelnõude menetluskäiku ning esitada avalikul koostööringil olevatele algatustele kommentaare.

Keskkonna arendamine lobistidega kohtumiste avaldamiseks

Lobistidega kohtumiste eksportimise arendustöid pole aruande koostamise seisuga alustatud, sest koosloome keskkonna puhul on tegemist agiilse arenduse meetodil loodava keskkonnaga, mille kohaselt alustatakse arendamist baasfunktsionaalsuse (MVP ehk *minimum viable product*) loomisest, mida täiendatakse testimisest saadava tagasiside põhjal samm-sammult. Lobistidega kohtumiste eksportimise võimalus ei ole mahtunud piiratud ressursside tingimustes prioriteetsete arenduste järjekorda. Samas on avaliku vaate avalikustamisel kõik ühe eelnõu raames toimuvad lobistide ja huvirühmadega kohtumised sama eelnõu menetluse juures nähtavad, mis annab infot, kes, kellega, millal ja mis teemal kohtus, kui kohtumine on lisatud algatuse ajajoonele.

Kokkuvõte

Tegevuse etapp	Täitmine
On võimalik piloteerida avalikul konsultatsioonil osalemist ning arvamuse avaldamist	Suures osas täidetud
Loodud on lobistidega kohtumise jaoks valitav sündmus koos vajalike andmeväljadega, mida on võimalik keskkonnast teemaruumide lõikes eksportida	Pole alustatud

Tegevus 1.2. Avatud valitsemise eksperdirühm ja koosloome tööriistakasti täiendamine

Tegevuse lühikirjeldus	Lua avatud valitsemise teekaart, millega kaardistatakse süstemaatiliselt vajalikud sammud avalikus sektoris koosloomelise poliitikakujundamise rakendamiseks, avatud valitsemise põhimõtete juurutamiseks kõigil tasanditel, ning hinnata nende arengute võimalikku mõju
Vastutaja	Riigikantselei
Kaasvastutav(ad) asutus(ed)	Justiits- ja Digiministeerium, Siseministeerium, Rahandusministeerium
Kaasvastutavad vabaühendused	Eesti Linnade ja Valdade Liit, Vabaühenduste Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Külaliikumine Kodukant, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Sotsiaalse Innovatsiooni Labor, E-riigi Akadeemia, Korruptsioonivaba Eesti
Tegevuse kestus	august 2022 kuni juuni 2024

Mis oli tegevuse soovitud tulemus?

Avatud valitsemise eksperdirühma töö tulemusena on süsteemselt üle vaadatud Eesti koosloomelise poliitikakujundamise hetkeolukord ning arendamist vajavad valdkonnad. Eksperdirühma poliitikasoovitused aitavad koosloomelisust poliitikakujundamises suurendada. Samuti valmistatakse seeläbi koosloomekeskkonna KOOS kasutuselevõtmiseks. Samal ajal täieneb koosloome tööriistakast konkreetsete meetodite ja juhenditega, et nii kesk- kui kohaliku omavalitsuse teenistujatel oleks ühest kohast kättesaadav olemasolev kogemus koosloomelise poliitikakujundamise kohta Eestis.

Avatud valitsemise eksperdirühm

Avatud valitsemise eksperdirühm² tegutses septembrist 2022 kuni 30. juunini 2023. Eksperdirühma peamine ülesanne oli koostada avatud valitsemise teekaart, mida esitleti 27. märtsil 2023 kantslerite nõupidamisel. Teekaart sisaldab kokku 30 tegevust, mis parandavad kaasavat otsustamist ja korrastavad koostööviise avalike asjade ajamisel ministriumides, rakendusasutustes ja kohalikes omavalitsustes.

Koosloome tööriistakasti täiendamine

Riigikantselei veebilehel on alarubriik „Koosloomeranits“ ehk pidevalt täienev kogu erinevatest koosloome meetoditest ja näidetest ning soovitustest, kuidas koosloomeprotsessi kavandada ja ellu viia. AVP tegevuskavas on oodatavaks tulemuseks seatud vähemalt nelja meetodika kirjelduste avaldamine koosloome tööriistakastis koos näidetega. Aruande koostamise hetkel on avaldatud tööriistakastis Euroopa Komisjoni koostatud juhised poliitikakujundamisel koosloome planeerimiseks ja läbiviimiseks, Vabaühenduste Liidu koostatud kaasamise käsiraamat, viide Arvamusfestivali raames sobilikeks aruteluformaatideks ning kaks põhjalikumaid meetodite tööriistakasti: Liberating Structures ja Involve veebilehed.

Täiendavalt on koosloomeranitsas avaldatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatud poliitikakujundamise kvaliteedi arendamise meetme raames ellu viidud projektide lühikokkuvõtted ja lõpparuanded perioodil 2015–2023. Koosloomeranitsas on ka veebivorm, kuhu on võimalik esitada kasutatud või kogetud koosloomemeetodeid tööriistakasti täiendamise eesmärgil. Koosloomeranitsat täiendatakse koosloome arengukiirendi raames põhjalikumalt 2025. aastal.

Eksperdirühma ettepanekute elluviimine

Avatud valitsemise eksperdirühma ettepanekuid tutvustati avatud riigivalitsemise arengukomisjonis (ARVAK) 23. mail 2023. a, kus otsustati Riigikantselei vastutusele määratud koosloome arendamise tegevustega, sh kaasamisplaanide avalikustamine ja koosloomeranitsa täiendamine uute meetoditega. Tegevuskavas on oodatava tulemusena sõnastatud elluviimise kokkuleppe tutvustamine ARVAK-ule, mistõttu võib tegevuse lugeda täidetuks.

Avatud valitsemise eksperdirühma ettepanekuid on aruande koostamise ajaks peamiselt ellu viidud kevadel 2024 käivitunud koosloome arengukiirendi kaudu. Koosloome arengukiirendi toetab ministriumite aasta kaasamisplaanides kavandatud ja struktuurifondide tegevustega seotud algatuste elluviimist kuni 50 000 euro ning arenguprogrammiga. Aruande koostamise ajaks on arengukiirendis osalemas kaheksa meeskonda viiest ministriumist oma kaasamise ja koosloome kavaga. Kuna arengukiirendisse taotluse esitamise tingimuseks on ministriumide veebilehel avaldatud kaasamisplaan, on arengukiirendi üks vahetu tulemus just kaasamisplaanide avalikustamine. Arengukiirendis keskendutakse ka kaasatud partnerite rahulolu hindamisele osalusprotsessiga ning osalevate meeskondade kaasamis- ja koosloomeoskuste läbivale arendamisele. Kuna koosloome arengukiirendi on võrdlemisi värske algatus ning esimesed projektid lõppevad suvel 2025, ei ole põhjalikumaid tulemusi aruande koostamise hetkel võimalik välja tuua.

---

² Eksperdirühma kogueelarve oli 52 000 eurot ning selle tegevusi rahastati ühtekuuluvusfondide 2014–2020 rakenduskava prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus“ meetmest 12.2 „Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine“, tegevus 2.6 „Rakke- ja eksperdirühmad“.

Kokkuvõte

Tegevuse etapp	Täitmine
Avatud valitsemise eksperdirühm	Täidetud
Koosloome tööriistakasti täiendamine muu hulgas AVP tegevuskava avalikule ideekorjele esitatud meetodikatega	Täidetud osaliselt
Avatud valitsemise eksperdirühma ettepanekute elluviimise kokkuleppimine osapooltega	Täidetud
Avatud valitsemise eksperdirühma ettepanekute elluviimine	Täidetud osaliselt

Tegevus 1.3. Arvamusrännaku meetodika katsetamine omaette aktiivsete sihtrühma kaasamisel

Tegevuse lühikirjeldus	Korraldame 2022. aasta sügisel arvamusrännaku täiskasvanud elanikkonna seas, et koguda inimeste ettepanekuid ja sisendit strateegia „Eesti 2035“ tegevuskava uuendamiseks 2023. aasta kevadel. Arvamusrännaku raames on eesmärgiks vähemalt 150 grupiarutelu toimumine üle Eesti. Arvamusrännaku järel kirjeldatakse meetodikat koos õppetundidega, et seda saaksid edaspidi kasutada ka teised huvilised Eestis ja mujal.
Vastutaja	Riigikantselei
Kaasvastutav(ad) asutus(ed)	Kõik ministeeriumid
Kaasvastutavad vabaühendused	Vabaühenduste Liit
Tegevuse kestus	august 2022 kuni juuni 2023

Mis oli tegevuse soovitud tulemus?

Loodud on läbiproovitud koosloome meetodika, mis aitab kaasata just omaette aktiivsete sihtrühma. Arvamusrännaku õppetundide põhjal saab kujundada kas uusi meetodeid või siis täiendada olemasolevaid poliitikakujundamise protsesse, et suurendada nende koosloomelisust. Sihiks seati detsembriks 2022 toimunud vähemalt 150 arutelu.

Arvamusrännaku meetodika väljatöötamine

Arvamusrännaku formaadi on välja töötanud Riigikantselei koostöös Kasvulava OÜ-ga ning esmakordselt kasutati seda 2021. aastal „Eesti 2035“ koostamisel noortega, mille raames uuriti 7.-12. klasside õpilaste ideid Eesti elukeskkonna paremaks muutmiseks.

Arvamusrännaku veebileht on avalikult ligipääsetav Eesti Veebiarhiivi kaudu ning on vabalt kasutamiseks kõigile huvilistele. Veebis on avaldatud nii materjalid arutelujuhile koos juhendite, näidisteemade jpm-ga.

Arvamusrännaku läbiviimine

2022. aasta novembris toimus Riigikantselei eestvedamisel „Eesti 2035“ arvamusrännak, et koguda Eesti elanikelt ideid ja ettepanekuid riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ tegevuskava täiendamiseks. Selle raames peeti ligi 140 arutelu Eesti eri paigas. Kokku laekus ettepanekuid 12 teema kohta 101-lt arutelujuhilt. Eraldiseisvaid ideid ja ettepanekuid esitati kokku 741.

2024. aasta kevadel kasutati Arvamusrännaku formaati Kliimaseaduse ja rohereformi jaoks ettepanekute kogumiseks. Aruteludelt laekus kokku ligikaudu 300 ettepanekut kogu- ja seltskondlikelt aruteludelt 14 maakonnas 500 inimesega. Laekunud ettepanekud koos ministeeriumite tagasisidega on avaldatud Arvamusrännaku veebiarhiivis.

„Eesti 2035“ tegevuskava uuendamine

2022. aasta novembris toimunud Arvamusrännakult laekunud ettepanekute läbitöötamiseks toimus 14. detsembril 2022. a strateegiapäev, mille eesmärk oli tutvuda aruteludelt kogutud mõtetega ning läbi arutada olulisemad tähelepanekud arutelujuhtide ja poliitikakujundajate vahetus suhtluses. Läbiarutatud ettepanekud, kus asjakohased, kajastuvad „Eesti 2035“ 2023. aastal uuendatud tegevuskavas.

Arvamusrännaku õppetundide analüüsimine ning metoodika kirjeldamine

Arvamusrännaku arutelud tõid väga selgelt esile, et Eesti ühiskonnas on valmidus kaasa mõelda ja rääkida ka neil gruppidel, kes praegu ei ole mingil viisil organiseerunud ja/või ei vajagi seda (näiteks juhuslikud arutelugrupid, kes koondusid teemapõhiselt).

Arvamusrännaku metoodika on kirjeldatud ja avalikult ligipääsetav [Eesti Veebiarhiivi](#) kaudu ning on vabalt kasutamiseks kõigile huvilistele. Veebis on avaldatud nii materjalid arutelujuhile koos juhendite, näidisteemade jpm-ga. 2024. aasta novembris kasutati Arvamusrännaku metoodikat Võrumaa Partnerluskogu ja Tallinna Ülikooli eestvedamisel, et otsida vastuseid küsimusele, kuidas toetada meeste kohanemist ja toimetulekut vananemisega. Aruande koostamise ajaks ei ole veel tulemusi avaldatud.

Kokkuvõte

Tegevuse etapp	Täitmine
Arvamusrännaku metoodika väljatöötamine	Täidetud
Arvamusrännaku läbiviimine	Täidetud
„Eesti 2035“ tegevuskava uuendamine	Täidetud
Arvamusrännaku õppetundide analüüsimine ning metoodika kirjeldamine	Täidetud

Lubadus 2: suurendame poliitikakujundamise teadmispõhisust

Tegevus 2.1. Katsetamise raamistiku väljatöötamine ja esimeste katseprojektide elluviimine

Tegevuse lühikirjeldus	Muuta katsetamine poliitikakujundamise loomulikuks osaks, luues terviklik katsetamisraamistik (sh õigusruum, toetusmeetmed, juhendmaterjalid jne).
Vastutaja	Riigikantselei
Kaasvastutav(ad) asutus(ed)	Justiits- ja Digiministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium ning teised ministeeriumid lähtuvalt teemafookustest, ülikoolid
Kaasvastutavad vabaühendused	-
Tegevuse kestus	august 2022 kuni detsember 2023

Mis oli tegevuse soovitud tulemus?

Viia katsetamine poliitikakujundamise loomulikuks osaks, luues terviklik katsetamisraamistik (sh õigusruum, toetusmeetmed, juhendmaterjalid jne). Katsetamine vajab toetavat institutsionaalset raamistikku ning riskijulgust soosivat kultuuri, sellele lisaks tugistruktuure ja võimekust katsetamise elluviimisel. Institutsionaalne raamistik peab tagama, et riik katsetab lahendusi alati õiguspäraselt, eetilisel, läbipaistvalt ja metoodiliselt, ning toetama katsetuste väledat elluviimist. Selleks vajame katsetamist toetavat õiguslikku raamistikku; kokku lepitud eetika ja õiguspärasuse printsiipe ja katsetuste õiguspärasust ja eetilistust hindavat kogu; katsetamise juurutamist osana mõjude hindamise protsessis.

Katseprojektide toetusmeetme avamine

9. veebruaril avas Riigikantselei ühiskonna suurimatele murekohtadele uudsete lahenduste leidmiseks [avaliku sektori innovatsioonimeetme](#) (edaspidi innovatsioonifond) kogumaksumusega 63 miljonit eurot. Innovatsioonifondi tegevusi ja projekte rahastatakse Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika 2021-2027 perioodi meetme „Avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmine“ vahenditest.

Aruande koostamise hetkeks on rahastatud 25 innovatsiooniprojekti läbiviimist ning kaks projekti on hindamisel.

Katsetamise kirjeldamine ühe võimaliku osana mõjude analüüsi meetoditest

Tegevuskavas on oodatava tulemusena sõnastatud mõjude hindamise metoodika abimaterjalide täiendamine, sest katsetamisel testitakse võimalikke lahendusi piiratud mahus ja/või piiratud perioodil eesmärgiga mõju alles teada saada. Seega ei saa eeldada, et enne katsetamist viiakse läbi tavapärase õigusakti täismahus mõjuanalüüs. Katsetamine loob nõudluse paindlikuma õigusloomeprotsessi ja pakub lahendusi andmepõhise otsustamise tarbeks.

Katsetamise õiguslikke küsimusi ning mõjude mõõtmist on kajastatud [katsetamise juhendmaterjalis](#).

Katsetamise juhendmaterjal koos näidetega

12. juunil esitles Riigikantselei innotiim [avaliku sektori katsetamise juhendit](#). Katsetamise juhendi eesmärk on sillutada teed katsetamisele ning see sisaldab näpunäiteid probleemi mõistmiseks, lahenduse loomiseks ja mõju mõõtmiseks. Tänapäevaks sisaldab katsetamise juhendmaterjal 37 näidet edukast avaliku sektori katsetusest.

Analüüs ja ettepanekud

Tegevuskavas on oodatava tulemusena sõnastatud memorandumi esitamine valitsuskabineti nõupidamisele, mis selgitaks, kuidas hinnata avaliku sektori katsetuste puhul eetilistust, õiguspärasust ja kvaliteeti ning millistel tingimustel on selline hinnang vajalik. Samuti tuvastada muudatusvajadused õigusloomeprotsessis ja/või tavades, et katsetamine saaks toimuda väledalt, legitiimselt ja eetiliselt.

Tegevuskavas seatud alaetappi sellisel kujul ellu ei viidud. Esmased vastused katsetamisega seonduvatele õiguslikele küsimustele leiab katsetamise juhendist ning edasised muudatusvajadused õigusloomeprotsessis selguvad kaasuste põhjal. Kui tekib katsetusi, mille läbiviimine eeldab seadusemuudatust juba katsetuse ajaks, ja need muudatused tehakse, on võimalik selle kogemuse põhjal teha ettepanekud protsessi tõhustamiseks.

2023. aastal alustati avaliku sektori katsetamise eetika hea tava koostamist, mis lähtuks nii teadus- kui ametnikueetikast. Kaasatud olid kõik peamiste eetikanõukogude, Eesti Teadusagentuuri ning Eesti Sotsioloogide Liidu esindajad. Aruande koostamise hetkeks ei ole avaliku sektori katsetamise eetika hea tava valmis ega avaldatud prioriteetide muutumise tõttu. Esialgsed viited eetiliste küsimuste läbimõtleamiseks on esitatud katsetamise juhendmaterjalis.

Eesti katsetuste näited ja õppetunnid

Avaliku sektori katsetamise juhendis on [avaldatud 37 näidet](#) avaliku sektori katsetustest. Iga katsetus on meetoodiliselt kirjeldatud koos tulemuste, õppetundide ja skaleerimise ning tulevikuplaanidega.

Katsetamise suuremas mahus sissetoomine koolitustesse ning kompetentsimudelisse

Riigikantselei innotiimi korraldusel toimus 2024. aastal esimene avaliku sektori [katsetamise praktikum](#) ehk Katse Disaini Sprint. Esimeses lennus osales 35 inimest 18 organisatsioonist. Katsetamise praktikum on mõeldud prioriteetsetele ideedele ja tiimidele, kellel on asutuse tippjuhi toetus. Aruande koostamise seisuga on käimas [kandideerimine teise vooru](#).

2023. aasta lõpus uuendatud tippjuhtide kompetentsimudel on viinud oluliste muudatusteni, mille eesmärgiks on suurendada juhtide valmisolekut rakendada uuendusmeelseid lähenemisi ja käia kaasas kiirete tehnoloogiliste arengutega. Uuendatud kompetentsimudel seab tippjuhtidele selged ootused innovatsiooni juhtimisel ning katsetuste integreerimisel organisatsioonide strateegilisse juhtimisvarasse „organisatsiooni juhtimise“ kompetentsi raames.

2024. aastal käivitati Riigikantselei eestvedamisel tippjuhtide radikaalse innovatsiooni arenguprogramm Spinnaker, mille eesmärgiks on edendada eksperimentaalset valitsemist ning innustada juhte katsetama uusi lahendusi enne nende ulatuslikku rakendamist. Programmi meetoodiliseks aluseks on eksperimentaalne valitsemise raamistik, mis hõlmab praktilist õppimist ja kogemuste vahetamist. Programmis osalejad, kelleks on nii tänased kui ka tulevased tippjuhid, otsivad uuenduslikke lahendusi valitsemisalade ülestele probleemidele, mille toimimist on oluline enne ulatuslikku rakendamist väiksemas mahus katsetada. Koolituse kujul on tegemist pikaajalise meetmega – kahe aasta jooksul

peaksid programmi läbima 70 avaliku teenistuse tippjuhti. Taoline lähenemine loob tugeva eelduse katsetamiskultuuri levikuks avalikus sektoris laiemalt.

Keskastmejuhtidele eraldi seni katsetamise teemalisi koolitusi suunatud ei ole, kuigi osaliselt on katsetamist puudutatud hetkel arendamisel olevas keskastmejuhtide sisekoolituses, mida veab eest Rahandusministeerium. Mitmed keskastmejuhid on osalenud avaliku sektori innotiimi formaatides: katse disaini praktikum, müksaton ja innosprint, kuigi täpne ülevaade osalejate profiilist puudub. Aruande koostamise seisuga on innotiimi 21 formaadis osalenud kokku 2828 inimest 165 asutusest.

Kokkuvõte

Tegevuse etapp	Täitmine
Katseprojektide toetusmeetme avamine	Täidetud
Katsetamise kirjeldamine ühe võimaliku osana mõjude analüüsi meetoditest	Täidetud osaliselt
Katsetamise juhendmaterjal koos näidetega	Täidetud
Analüüs ja ettepanekud: <ol style="list-style-type: none"> Kuidas hinnata avaliku sektori katsetuste puhul eetilistust, õiguspärasust ja kvaliteeti ning millistel tingimustel on selline hinnang vajalik? Muudatusvajaduste kohta õigusloome-protsessis ja/või tavades, et katsetamine saaks toimuda väledalt, legitiimselt ja eetilisel. 	Pole alustatud
Senised Eesti katsetuste näited ja õppetunnid kogutud ja avaldatud, sh õppetunnid katsetamise protsessi läbitegemisest 7 projekti näitel 2022. aastal	Täidetud
Katsetamise suuremas mahus sissetoomine tippjuhtide ja tippjuhtide järelkasvu koolitustesse ning keskastmejuhtide kompetentsimudelisse ja koolitustesse	Suures osas täidetud

Tegevus 2.2. Andmepõhise otsustusprotsessi toetamine poliitikakujundamisel

Tegevuse lühikirjeldus	Loome otsustusprotsessidesse integreeritud andmepõhist otsustamist toetava tehnoloogilise lahenduse, et andmete kasutamine poliitikakujundamisel oleks läbipaistev, lihtne ja kiire.
Vastutaja	Riigikantselei
Kaasvastutav(ad) asutus(ed)	Kõik ministeeriumid. Statistikaamet, Andmekaitse Inspektsioon, erasektori IT-eksperdid, OECD, Euroopa Komisjon
Kaasvastutavad vabaühendused	Vabaühenduste Liit, E-riigi Akadeemia
Tegevuse kestus	august 2022 kuni juuni 2024

Mis oli tegevuse soovitud tulemus?

Otsuse-eelnõude koostajate käsutuses on töövahend, mis oluliselt vähendab ajakulu eelnõude ettevalmistamisega seonduva info otsimisel, toetab kõikide asjakohaste andmete kaasamist, muudab läbipaistvamaks, millist infot kasutati ning milline info kasutamata jäeti, ja tekitab otsuse alternatiivid, mis lähtuvad ainult ratsionaalsetest kaalutlustest. Seejuures peetakse töövahendi arendamisel silmas, et kõik poliitikakujundamisel ja menetlemisel kasutatavad tehnoloogilised platvormid (sh koosloome keskkond, istungite infosüsteem jt) peavad olema võimalikult palju üksteisega seostatud.

Andmepõhist otsustamist toetava lahenduse väljatöötamine

Andmepõhist otsustamist toetava lahenduse prototüüp on tähtaegselt valmis. Prototüüp hõlmab endas tekstianalüüsi, taustamaterjali kaardistuse ning otsingu funktsionaalsusi. Lõplik prototüüp valmib 2025. aasta lõpus, mis toetab hiljem laiemalt avaliku sektori ametnike tööd (sh ministeeriumite allasutused, kohalike omavalitsuste töötajad). Kui tehnoloogilised, õiguslikud ja kuludega seotud piirangud on

kõrvaldatavad ja kõrvaldatud, siis võib kasutus olla ka laiem, nt kodanikud, vabakond ja ettevõtlussektor. Praegune prototüüp ei ole avalik, sest kasutab tasulisi teenuseid. Rakenduse kood on avaldatud [GitHub keskkonnas](#).

Seminar vm kaasamisformaad väljatöötatud lahenduse täiendamiseks vabaühendustega

31. mail 2023 tutvustati andmepõhise otsustoe ja selle kiirendamise kontseptsiooni eraldi kohtumisel vabakonnale. Kohtumisel selgitati andmepõhise otsustamise olemust, vajadust ning eesmärki. Kohtumise kohta kokkuvõtet ei koostatud, ent korraldajate hinnangul oli üldine tagasiside teekaardile oli konstruktiivne ja pigem positiivne. Kohtumisel anti ka ülevaade järgmistest sammudest, millest on aruandes kirjutatud eelmise alapealkirja all.

Teekaardist lähtuva lahenduse väljatöötamine vastavalt ettenähtud etappidele

Aruande koostamise seisuga on korrastamisel 30 riigile kuuluvat andmekogu 2025. aasta lõpuks. Valminud on [andmepõhise otsustoe teekaart](#), mis hõlmab 13 arendusprojekti. Teekaardis toodud tegevustest võib välja tuua näiteks Justiits- ja Digiministeriumis koostamisel oleva seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus, millega muuhulgas muudetakse poliitikakujundamise otsusteks andmete kasutamise erandit isikuandmete kaitse seaduses, tuginedes [vastavale õigusanalüüsile](#).

Andmepõhise otsustoe keskkonda andmete kokku toomiseks arendab Statistikaamet andmetöötluskeskkonna ühe funktsionaalsusena arvestades andmepõhise otsustoe kasutuslugu ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium koostöös Statistikaametiga toetab andmete automaatseks taaskasutamiseks vajalikule tasemele viimist.

Kokkuvõte

Tegevuse etapp	Täitmine
Andmepõhist otsustamist toetava lahenduse väljatöötamine	Täidetud
Seminar vm kaasamisformaad väljatöötatud lahenduse täiendamiseks vabaühendustega	Täidetud
Teekaardist lähtuva lahenduse väljatöötamine vastavalt ettenähtud etappidele	Suures osas täidetud

Kokkuvõte

Tegevuskava on suures osas täidetud, kuigi mitme tegevuse puhul muutus kavandatud lähenemisviisi elluviimise käigus ning mõne tegevuse etapi elluviimine osutus algselt plaanitust erinevaks või jäi alustamata.

Tegevuskava viiest tegevusest on vajalik kavandada jätkutegevusi, mis võivad kajastuda järgmises Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas, nii koosloomekeskkonna arenduste, „Eesti 2035“ koosloomemetodite katsetamise, poliitikakujundajate koosloomeoskuste tõstmise ning andmepõhise otsustoe teemadel.

Sarnaselt varasemate tegevuskavadega lähtume põhimõttest, et elluviidavate tegevuste puhul on mõistlik korraga kavandada ülesandeid mahus, mis on kahe või nelja aastaga mõõdetavalt täidetavad. Samal ajal on viimased aastad näidanud, et erinevate kriiside tõttu peab olema tegevuste elluviimisel paindlik ning ehk senisest enamgi muutma kavandatud lähenemisviisi, kui ümbritsev keskkond seda nõuab.